

มะเร็งตับ

มะเร็งตับชนิด Hepatocellular carcinoma (HCC) เป็นโรคที่มีความสำคัญที่พบได้บ่อยในประชากรทั่วโลก จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก(WHO) รายงานว่าพบมากเป็นอันดับ5 คิดเป็นร้อยละ5.6 ของมะเร็งทั้งหมด โดยพบในผู้ชายมากกว่าหญิง 2-4 เท่า ในปีพ.ศ. 2543 พบอุบัติการณ์ของผู้ป่วยมะเร็งตับใหม่ทั่วโลกประมาณ 564,000 คนต่อปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่ประมาณ 271,500 คนอยู่ในทวีปเอเชีย (จากประเทศจีน 221,000 คนและญี่ปุ่น 33,000 คน) สำหรับในสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรปพบประมาณ 11,500 คนและ 50,000 คนตามลำดับ และมีผู้เสียชีวิตจากมะเร็งตับทั่วโลกสูงถึง 549,000 คน จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย ปีพ.ศ.2551 พบว่าโรคมะเร็งตับเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตและเจ็บป่วยเรื้อรังจากสาเหตุการตายก่อนวัยอันควรเป็นอันดับ1 และเป็นมะเร็งที่พบบ่อยอันดับ1 ในผู้ชายและอันดับ5 ในผู้หญิง

ปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการเกิดมะเร็งตับได้แก่โรคตับแข็งจากหลายๆ สาเหตุจากการดื่มสุราและที่เป็นปัญหาสำคัญทั่วโลกคือจากไวรัสตับอักเสบบีและซี จากการสำรวจพบว่าประเทศไทยมีประชากรดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากเป็นอันดับ 5 ของโลก นอกจากนี้ปัญหาไวรัสตับอักเสบบีเป็นปัญหาสำคัญ พบว่ามีคนไทยเป็นพาหะนำโรคนี้นักว่า 6 ล้านคน และมากกว่าครึ่งของเด็กแรกเกิดที่ติดเชื้อจากแม่ ซึ่งจะกลายเป็นพาหะหรือตับอักเสบบีเรื้อรังหลายรายจะเสียชีวิตด้วยโรคตับแข็งหรือมะเร็งตับก่อนอายุ50 ปี

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันแนวทางการวินิจฉัยและวิธีการรักษามะเร็งตับจะก้าวหน้าไปมาก แต่อัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยยังสูง และส่วนใหญ่ได้รับการวินิจฉัยครั้งแรกมักอยู่ในระยะท้ายของโรค ดังนั้นทางสถาบันมะเร็งแห่งชาติร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ของประเทศไทย ได้แก่ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางโรคตับ และสมาคมโรคทางเดินอาหารแห่งประเทศไทย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางมะเร็งและเคมีบำบัด ศัลยแพทย์รังสีแพทย์และพยาธิแพทย์ได้ระดมความรู้ความคิดเห็นและสรุปเป็น “แนวทางในการวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยมะเร็งตับของประเทศไทย” โดยอาศัยแนวทางในการวินิจฉัย และรักษาผู้ป่วยมะเร็งตับจากต่างประเทศ เพื่อให้เหมาะสมและเป็นแนวทางในการวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยมะเร็งตับของประเทศไทย

ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดมะเร็งตับ

- ภาวะตับแข็งจากทุกสาเหตุไม่ว่าจะจากแอลกอฮอล์หรือไวรัสตับอักเสบบี
- การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- การติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซี
- สารพิษอะฟลาทอกซินซึ่งปนเปื้อนอยู่ในเมล็ดพืช เช่น ถั่วลิสง ข้าวโพด พริกแห้ง

- โรคทางพันธุกรรมและเมตาบอลิกต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน ซึ่งทำให้เกิดไขมันเกาะตับและเป็นตับแข็งตามมา
- การได้รับยาหรือสารเคมีบางชนิด เช่น การได้รับฮอร์โมนเพศชายเป็นเวลานาน

อาการมะเร็งตับ

มะเร็งตับในระยะแรกมักไม่แสดงอาการ แต่เมื่อเป็นมากขึ้นอาจมีอาการดังนี้

- ปวดท้องโดยเฉพาะบริเวณข้างขวาส่วนบน ในบางรายอาจมีอาการปวดร้าวไปที่หลังหรือไหล่
- ท้องบวมขึ้น
- น้ำหนักตัวลดลงโดยไม่ทราบสาเหตุ
- เบื่ออาหาร ไม่รู้สึกลอยากอาหาร
- รู้สึกล่อนเพลีย
- มีไข้โดยไม่ทราบสาเหตุ
- คลำพบก้อนที่บริเวณตับ
- ตัวเหลืองและตาเหลือง

การวินิจฉัยโรคมะเร็งตับ

- การซักประวัติและการตรวจร่างกาย
- การตรวจเลือดดูการทำงานของตับ ไวรัสตับอักเสบบ และสารบ่งชี้มะเร็งตับ (alpha-fetoprotein)
- การตรวจทางรังสีที่ตับและช่องท้อง เช่น การตรวจอัลตราซาวนด์ การตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan) การตรวจด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI)
- การตัดชิ้นเนื้อตรวจทางพยาธิวิทยา

การรักษามะเร็งตับ

การรักษามะเร็งตับจะขึ้นกับสถานะความรุนแรงของโรค ขนาดและลักษณะของเซลล์มะเร็ง ระยะของโรค และการแพร่กระจายของมะเร็ง รวมถึงสุขภาพโดยรวมของผู้ป่วย โดยแพทย์จะพิจารณาวิธีการรักษาที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย

- การผ่าตัด
- รังสีรักษา
- เคมีบำบัด
- การผ่าตัดปลูกถ่ายตับ จะทำได้ในกรณีที่ก้อนในตับมีขนาดน้อยกว่า 5 เซนติเมตร และผู้ป่วยต้องมีอายุน้อยกว่า 70 ปี

การรักษาที่ดีที่สุดสำหรับมะเร็งตับ คือ การป้องกันและตรวจคัดกรองหามะเร็งตับ เนื่องจาก 90% ของมะเร็งตับเกิดจากการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซี ผู้ป่วยที่เป็นโรคไวรัสตับอักเสบบีและซีจึงมีโอกาสเป็นโรคตับแข็งและมะเร็งตับสูง หากมีมะเร็งตับเกิดขึ้น มะเร็งตับจะโตขึ้นเป็น 2 เท่าภายในเวลา 3-6 เดือน ดังนั้นผู้ป่วยที่เป็นโรคไวรัสตับอักเสบบีและซีควรต้องเข้ารับการตรวจการทำงานของตับและตรวจคัดกรองมะเร็งตับโดยการเจาะเลือดหาสารบ่งชี้มะเร็งตับ (alpha-fetoprotein) และตรวจอัลตราซาวด์ตับทุก 3 เดือน

ผู้ป่วยมะเร็งตับจะดูแลตนเองได้อย่างไร

ผู้ป่วยจะต้องให้ความสำคัญทั้งก่อนการผ่าตัด หลังการผ่าตัด และระหว่างการพักฟื้น การเข้าใจโรคที่ดีจะทำให้อาการของโรคดีขึ้นด้วย

- ผู้ป่วยจะต้องมีการตรวจติดตามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะตรวจสอบการทำงานของตับและตรวจอาการที่อาจจะกำเริบขึ้นใหม่ได้ หากพบอาการใหม่ๆเกิดขึ้น ควรปรึกษาแพทย์โดยเร็วที่สุด
- อาหาร: ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการรับประทานอาหาร ควรที่จะทานอาหารที่มีโปรตีนเยาะๆ เช่น นม ไข่ อาหารที่มีไขมันน้อย อาหารที่มีวิตามินสูง และหลีกเลี่ยงการบริโภคไขมันจากสัตว์ อาหารจะต้องย่อยง่าย พืชผักผลไม้จึงควรรับประทาน
- ต้องออกกำลังกายอย่างเหมาะสม แต่ไม่หักโหมเกินไป
- หลีกเลี่ยงการเข้าไปยังพื้นที่ที่มีคนมากเพื่อป้องกันการติดเชื้ออื่นๆ
- เลิกดื่มสุรา และหลีกเลี่ยงการไชยาเคมีที่มีผลต่อการทำงานของตับ

แหล่งข้อมูล

1. SMAR PATIEN.มะเร็งตับ.[อินเทอร์เน็ต].[สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2563] จาก : <https://www21.ha.org.hk/smartpatient/EM/MediaLibraries/EM/Diseases/Cancer/Liver%20Cancer/Cancer-Liver-Cancer-Thai.pdf?ext=.pdf>
2. Bumrungrad International Hospital.มะเร็งตับ.[อินเทอร์เน็ต].[สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2563] จาก : <https://www.bumrungrad.com/th/conditions/liver-cancer>
3. สถาบันมะเร็งแห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.แนวทางการตรวจคัดกรอง วินิจฉัยและรักษาโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดี.[อินเทอร์เน็ต].[สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2563] จาก : http://www.nci.go.th/th/cpg/Cervical_Cancer6.pdf